

En kur för hörseln

FÖRSTA GÅNGEN JAG TYDLIGT minns min egen upplevelse av att höra dåligt var jag nybliven änka. Året var 1989, jag var 42. Jag hade rest till Stockholm från den riktigt ödsliga glesbygd i Västerdalarna där jag och min sambo hade bott. Jag åt lunch på restaurang med en äldre väninna. Tårarna strömmade. När jag knappt kunde uppfatta vad hon sa trodde jag att det berodde på sorgen.

Samtalet handlade en del om ålderstecken. Efter ett halvår med dagliga gråtattacker och nästan ingen sömn började jag oroligt iaktta den tilltagande påsiggheten i mitt ansikte. "Man kanske skulle operera bort dom här", sa jag på skoj och nöp mig under mina förgråtna ögon. Hon svarade helt allvarligt: "Det är du alldeles för ung för. Det gjorde jag, men mina var mycket värre än dina."

Plastikkirurgi och hörapparat, det var åtminstone en sak för mycket. Operation mot påsar under ögonen har inte känts aktuellt ens nu, när jag hunnit fylla 60. Den man som jag gifte mig med för fyra år sedan säger att han älskar kvinnor med fyra rynkor i ögonvrån.

Däremot är vi lite bekymrade över all energi vi måste ägna åt att bena ut om vi rätt uppfattat vad den andra sagt. Mina hörselproblem förblev sig lika. Jag missar ofta ordet "inte". Det hörs n t . Otur för mig att just detta viktiga ord ofta försvinner på vägen genom mitt öra till hjärnan.

Något måste jag göra, insåg jag och fick remiss till en öronspecialist för att testa hörseln. Hur var den? "Som en sexårings." Återstod frågan varför jag hör så dåligt i vanliga samtal.

Hade jag haft bihåleinfektion? Ja, för några år sedan och då var jag verkligen sjuk. Den kanske inte är ordentligt utläkt, sa doktorn, och förskrev antibiotika. Slembildning i bihålorna kan påverka hörseln. Jag tog kuren. Och näsdropparna, som jag helst ska ta varje kväll resten av livet. Och saltlösningen som jag ska spraya näsan med, helst varje morgon. Blev det bättre, frågade han vid återbesöket efter ett år. Egentligen inte, sa jag. Fortfarande kupar jag öronen med händerna för att uppfatta samtal i sällskap.

Men kanske blev det ändå bättre? När jag nu under en månad samlat nya exempel på fatala hörselmissuppfattningar har jag bara fått ihop ett enda:

Min man går i bilbytestankar: "Det blir billigare om jag avstår från en del extrautrustning. Inget säkerhetsbälte". Då undrade jag verkligen. Men han hade sagt: "Inget säkerhetsmässigt."

Jag insåg att ett enda sådant hörfel på en månad är väldigt lite. Och om jag inte fått i uppdrag att skriva detta kanske jag inte ens hade uppfattat det själv.

Åsa Moberg

är aktuell med antologin *Recept för vården*. Om effektivitet i vården och äldreomsorgen. Åsa Moberg har skrivit 15 böcker. Den senaste kom i fjol: Hon var ingen Florence Nightingale – Människan bakom myten.

FOTO: ANNA-LENA ANSTRÖM

Sebastian Wendelin Axelsson, 9, går i tredje klass i Tyresö, söder om Stockholm. I kommunen finns ingen hörselpedagog och skolan anser sig inte ha råd att ställa upp med extra stöd. Föräldrarna ser därför ingen annan utväg än att betala själva.

– Det är upprörande! Det är dessutom ett brott mot skollagen, säger HRF:s förbundsordförande Jan-Peter Strömberg.

TEXT OCH FOTO: ULRIKA NILSSON

Betalar för stöd i skolan

SEBASTIANS MAMMA Elisabeth Wendelin suckar tungt när hon berättar om den ständiga oron och kampen för att sonen ska få en bra skolgång. Hon säger att det tar mycket energi och att hon ibland varit nära att ge upp.

– Det känns fel att vi ska behöva använda våra sparpengar för att betala för något som vi borde få från kommunen, men vad ska vi göra? Det viktigaste är att Sebastian är trygg, att han lär sig använda hjälpmedlen och att han får en bra skolgång, säger hon.

Sebastian går på Tyresö Montessoriskola, en friskola med åldersintegrerade grupper. Det kan vara över 40 elever i samma klassrum. Sammanlagt har han åtta olika lärare och nästan lika många lokaler. Föräldrarna klarar inte själva att hålla personalen uppdaterad och bevaka att allt fungerar som det ska.

Enligt kommunens egen

undersökning finns cirka 40 hörselskadade elever i skolorna i Tyresö. Därutöver går ett 15-tal hörselskadade barn i skolor utanför kommunen, till exempel Alvik eller Manilla-skolan. Trots det stora elevunderlaget har Tyresö inte haft någon hörselpedagog på länge.

– Tjänsten har varit utlyst i flera år men vi har inte lyckats tillsätta den, berättar Margreth Reiniusson, strateg med ansvar för barn i behov av särskilt stöd på barn- och utbildningsförvaltningen i Tyresö.

Fick inte fortsätta

Förra läsåret tog kommunen in en audionom för att fylla luckan.

– Det var skönt med någon som visste vad hörselskadade barn behöver. Vi märkte skillnad hos Sebastian. Han mådde mycket bättre, säger Elisabeth Wendelin.

I höstas ville kommunen hit-

Missnöjda med kommunen. Elisabeth Wendelin kämpar för att sonen Sebastian ska få hörselpedagogiskt stöd i skolan. För närvarande använder föräldrarna sina egna sparpengar för att betala hörselpedagogen. – Så här kan det inte fortsätta, säger hon.

ta en annan lösning och valde att inte förlänga audionomens kontrakt.

Audionomen startade då egen firma och har anlitats vid några tillfällen av montessoriskolan. Men under hösten hamnade skolan i ett kärvt ekonomiskt läge och rektorn ansåg att det inte fanns pengar till särskilt stöd åt Sebastian.

Brott mot skollagen

När vare sig skolan eller kommunen ställde upp hittade föräldrarna ingen annan lösning än att betala själva.

Enligt skollagen ska all undervisning vara avgiftsfri. Om föräldrarna betalar för specialpedagogiskt stöd så blir det i praktiken en avgift, förklarar Peter Gröndahl, undervisningsråd på Skolverket.

Auris pratade med rektorn på Tyresö Montessoriskola, Anna Modig.

Är det okej att föräldrar på egen bekostnad tar in utom-

stående personer i skolan?

– Om det är en person som vi på skolan känner till är det okej. Vi har ju själva anlitat henne vid tidigare tillfällen, säger hon.

Har inte lärarna några synpunkter på att det sker på föräldrarnas bekostnad?

– Nej, de har inte sagt något om det.

Är det andra föräldrar som tagit in utomstående pedagoger som stöd för sina barn?

– Nej, det har aldrig förekommit.

Har ni bokat in hörselpedagogen framöver?

– Bara för en elevvårdskonferens. Då måste skolan betala för att hon kommer.

Anna Modig tycker att skolan gjort vad den kan.

– Trots den dåliga ekonomin har vi tagit in audionomen vid flera tillfällen. Vi har inte fått någon hjälp från kommunen.

Man kan ju också fråga sig om inte hörselvårdens habilite-

ring borde ställa upp mer.

Margreth Reiniusson tillbakavisar rektorns uttalande om att kommunen inte ställer upp.

– Skolpengen ska täcka behoven som finns. Det är inte rätt att neka en elev stöd med hänvisning till att det saknas pengar.

Hänvisar till varandra

Skolan anser att hörselvårdens habilitering borde ge Sebastian stöd, men på habiliteringen hänvisar de till skolan.

Situationen är inte unik. HRF har i flera årsrapporter uppmärksammat att det ofta blir bekymmer med gränsdragningen mellan skola och landsting när det gäller ansvaret för stöd till hörselskadade elever.

– Hörselvården hjälper barnet och familjen. Vi kan identifiera vilka problem barnet har och informera skolan om det. Det pedagogiska arbetet är det kommunen som har

ansvar för. De kan ta hjälp av Specialpedagogiska skolmyndighetens rådgivare, förklarar Gunilla Gårdstedt, enhetschef på hörselhabiliteringen barn och ungdom på Karolinska Universitetssjukhuset.

Psykolog ska utreda

Tyresö har nu anställt en psykolog som ska utreda hur kommunen kan ge de hörselskadade barnen en bra skolgång. Psykologen har ingen tidigare erfarenhet av hörselskadefrågor och håller på att samla information om ämnet.

– Vi siktar på att ha ett förslag i februari, mars nästa år. Vi är öppna för nya lösningar. En hörselpedagog som far runt mellan skolorna känns gammaldags, säger Margreth Reiniusson.

Under tiden står Tyresös skolor och hörselskadade barn utan hörselpedagogiskt stöd. Om inte föräldrarna själva betalar förstås. ●

FAKTA

Skolinspektionen kan kräva åtgärder

- Enligt skollagen har kommunerna huvudansvaret för hörselskadade elever i grundskolan oavsett skolform.
- Rektorn på skolan ska ta reda på vilka behov eleven har och besluta om åtgärder.
- Föräldrar som är missnöjda med skolans stöd kan vända sig till skolchefen i kommunen.
- Om det inte hjälper kan man göra en anmälan till Skolinspektionen. Skolinspektionen gör en översyn och kan sedan rikta kritik mot skolan eller kommunen med krav på åtgärder.